

Утвърдил:.....п.....

Директор

/инж. Веска Николова/

ИЗПИТНА ПРОГРАМА

по български език и литература, общообразователна подготовка - ЗУЧ
за VIII клас

Форма на обучение: самостоятелна/дневна/дуална

Начин на провеждане на изпита: писмен изпит, който включва:

- компонент със затворени въпроси с един верен отговор за проверка на знанията по понятия и факти от учебното съдържание,
- компонент с отворени въпроси, свързани с уменията за приложение на знанията в конкретно зададени ситуации
- и компонент въпрос, чийто отговор изисква съставянето на самостоятелен текст с основна цел да се установи способността на учениците да:
 - формулират твърдения;
 - организират и структурират изложението си;
 - привеждат аргументи в подкрепа на формулираните твърдения.

I. БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

1. Език, текст, общуване. Книжовен език

План-тезис: езикът като система, култура на общуването, книжовен език, разновидности на книжовния език, диалект, кодификация, книжовни езикови норми.

2. Книжовни езикови норми. Правописни норми

План-тезис: същност на правописните норми, правила за променливо я, правописни правила за групите *-ър/-ръ-*; *-ъл/лъ-*; правописни правила за изписване на сложни думи, изписване на неопределителния и определителния член на думи от мъжки род, употреба на главна и малка буква.

3. Книжовни езикови норми. Пунктуационни норми

План-тезис: същност на пунктуационната норма, препинателни знаци и мястото им в изречението, правила за писане на запетая, двоеточие и тире, правила за поставяне на точка и запетая, откриване и отделяне с препинателни знаци на еднородни и обособени части в състава на простото и сложното изречение.

4. Функционални стилове на българския книжовен език

План-тезис: текст и стил, ситуация на общуване, елементи на ситуацията на общуване, функционален стил и индивидуален стил, функционални стилове на книжовния български език според сферата и мястото на общуване, и според информацията, която най-често се съдържа в текстовете от този стил.

5. Разговорен стил

План-тезис: основни характеристики на общуването в битовата сфера, речева ситуация, особености на езиковите средства в разговорните текстове, подбор и комбинация на езикови средства в текстовете от разговорния стил, употреба на неезикови средства, употреба на изразните възможности на разговорния стил в други сфери на общуване и тяхната функция.

6. Художествен стил

План-тезис: основни характеристики на общуването в естетическата сфера, отличителни черти на художествения стил, употреба на езикови средства в текстовете от

художествения стил и техните функции, начини за постигане на образност и експресивност, жанрово многообразие на текстовете от художествения стил.

7. Лексикални особености на думата в текста. Фразеологични словосъчетания

План-тезис: родово и видово понятие, свободно словосъчетание, фразеологично словосъчетание – същност, произход, синтактична функция в изречението, употреба на фразеологичните словосъчетания в различните сфери на общуване и техните функции.

8. Електронно писмо

План-тезис: същност на електронното писмо като вид текст, стъпки при създаване на електронно писмо, специфични правописни и пунктуационни правила при създаване на електронно писмо, задължителни елементи на електронното писмо.

9. Речев етикет при електронно общуване

План-тезис: определение за речев етикет, определение за нетикет, правила при общуване във виртуалното пространство – съдържание, форма на общуване, правописни и пунктуационни правила, употреба на етикетни формули за начало, поддържане и край на общуването.

10. Залог на глагола

План – тезис: залогът като граматична категория на глагола, видове залог на глагола, образуване на формите за страдателен залог, употреба на формите на залога в различните сфери на общуване.

11. Вид и време на глагола

План-тезис: видът на глагола като граматична категория, разпознаване на вида на глагола, начини за образуване на глаголите от свършен вид, правила за употреба на видовете глаголи в различните глаголни времена.

12. Пунктуация на сложно съставно и на сложно смесено изречение

План-тезис: определение за сложно изречение, видове прости изречения в състава на сложното – подчинено определително, подчинено допълнително, подчинено обстоятелствено, подчинено подложно, функции на подчинените изречения, употреба на пунктуационни знаци в сложното съставно и сложното смесено изречение, изпускане на запетая пред съюзни връзки с уточняваща дума или отрицателната частица не.

13. Публично изказване

План-тезис: същност на публичното изказване като речев жанр в устна форма, цел, избор на тема, функции и стъпки при създаване на публично изказване, примерен модел за публично изказване по морален проблем.

14. Есето като вид аргументативен текст. Есе по морален проблем

План-тезис: определение за есе като вид аргументативен текст, структура на есето, оформяне на теза и подбор на аргументи, стъпки при написване на есе, примерен модел за есе по морален проблем.

II. ЛИТЕРАТУРА – ИЗПИТНИ ТЕМИ

1. Старогръцка митология. Митове за Прометей, за Едип

1.1. Старогръцка митология

План-тезис: епохата на Античността – времеви и географски граници, мит и митология, видове митове според съдържанието и времето на създаване, митологичен модел на света според древните гърци.

1.2. Митове за Прометей

План-тезис: сюжет, същност на понятието културен герой, интерпретации на мита за Прометей в европейското изкуство.

1.3. Митове за Едип

План-тезис: сюжет, характерни отлики на митовете за герои в мита за Едип, популяризиране на митовете за Едип в различни области на човешкото познание и изкуството.

2. *Омир. „Илиада“*

2.1. Епическата поема „Илиада“ на Омир

План-тезис: личността на Омир, епосът като литературен род – възникване, основни характеристики, епически герой, история на творбата, разчитане на заглавието, сюжет и композиция, време и място на действието.

2.2. „Илиада“ (първа, шеста, двадесет и втора и двадесет и четвърта песен)

План-тезис: родови характеристики на епоса в поемата, герои, конфликти, теми и проблеми, послания на творбата.

3. *Сафо. „Любов“*

3.1. „Любов“ на Сафо

План-тезис: биографични данни за автора, лириката като литературен род – възникване, родови характеристики, културноисторически особености на творбата, жанрови специфики и сюжет.

3.2. Стихотворението „Любов“ („Любовна болка“, „Фрагмент 31“)

План-тезис: композиционни особености на стихотворението, герои в творбата – лирически говорител и лирически герой, ключови теми, похвати за постигане на емоционално въздействие, послания.

4. *Софокъл. „Антигона“*

4.1. Трагедията „Антигона“ на Софокъл

План-тезис: биографични данни за автора, родови характеристики на драмата, история и сюжет на творбата, жанрови особености на трагедията, композиционни елементи.

4.2. „Антигона“

План-тезис: герои в творбата – ценностна система, мисия на героите, реч, трагически конфликт, теми и мотиви, послания на творбата.

5. *Библия. Старозаветни и новозаветни сюжети*

5.1. Библия. Старозаветни библейски сюжети за грехопадението, за Каин и Авел, за Мойсей

План-тезис: Средновековието като култура епоха, светогледни идеи на Средновековието, Стар завет - структура, старозаветни сюжети, старозаветни персонажи, теми и послания, Десетте божи заповеди.

5.2. Библия. Новозаветни библейски сюжети за Исус, за Богородица, откъси от Евангелие от Матей и Евангелие от Йоан

План-тезис: Нов завет - структура, автори, новозаветни сюжети, централни теми в Новия завет, характерни черти на новозаветното учение, тълкувания и универсални послания.

6. *„Пространно житие на Константин-Кирил“*

6.1. „Пространно житие на Константин-Кирил“

План-тезис: изобразителни принципи, характерни за старата българска литература, житието като жанр (агиография) в официалната литература през Българското средновековие, пространно житие – специфични характеристики.

6.2. „Пространно житие на Константин-Кирил“

План-тезис: сюжет на творбата, жанрови и композиционни особености, образът на светеца – ценностна система, идеализация, употреба на символи и тяхното значение.

7. *Черноризец Храбър. „За буквите“*

7.1 „За буквите“ от Черноризец Храбър

План-тезис: културноисторически контекст на творбата, хипотези относно авторството и времето на създаване на произведението, жанрови особености на апологията (полемичното слово) „За буквите“.

7.2. „За буквите“

План-тезис: композиционно изграждане на художествения текст, теми, художествено майсторство на автора при употребата на изразни средства в творбата, послания.

8. Джовани Бокачо. „Декамерон“

8.1. „Декамерон“ на Джовани Бокачо

План-тезис: основни характеристики на ренесансовия светоглед, биографични данни за автора, културноисторически контекст на творбата, разчитане на заглавието, жанр.

8.2. „Декамерон“, „Притчата за трите пръстена“

План-тезис: жанрови особености на творбата, сюжет и композиционни особености, теми и проблеми, герои в творбата – ценностна система, думи и постъпки на героите, специфични начини на въздействие.

9. Мигел де Сервантес. „Дон Кихот“

9.1. „Дон Кихот“ от Мигел де Сервантес

План-тезис: житейски и творчески път на автора, особености на творчество му, родови характеристики на епоса и жанрови особености на романа, проявени в произведението, роман пародия.

9.2. „Дон Кихот“ (глава първа и глава осма от първа част)

План-тезис: сюжет и композиция на творбата, герои – портретна характеристика, ценностна система, реч и постъпки на героите, теми и проблеми, послания на творбата.

10. Уилям Шекспир. „Хамлет“

10.1. Трагедията „Хамлет“ на Уилям Шекспир

План-тезис: житейски и творчески път на автора, културноисторически контекст на творбата от Късния ренесанс, жанрови характеристики на трагедията, проявени в пиесата „Хамлет“, история на творбата, сюжет.

10.2. „Хамлет“ – трагедия на отмъщението

План-тезис: жанрови и композиционни особености на творбата, теми и проблеми, персонажна система и мотиви за поведението на героите, външен и вътрешен трагически конфликт в произведението.

11. Уилям Шекспир. Сонети

11.1. Сонет 91 „Един се хвали с ловкост и успехи...“ Уилям Шекспир

План-тезис: история на творбата, жанрови и композиционни особености, теми и проблеми, послания.

11.2. Сонет 130 „Очите ѝ не са звезди...“ Уилям Шекспир

План-тезис: история на творбата, жанр, композиция, теми и мотиви, послания, поетическо майсторство.

III. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА – УЧЕБНИЦИ

1. Български език за VIII клас, автори: М. Георгиева и колектив, изд. „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“ ООД, София, 2024г.

2. Литература за VIII клас, автори: К. Протохристова и колектив, изд. „КЛЕТ БЪЛГАРИЯ“ ООД, София, 2024г.

IV. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПИСМЕН ТЕКСТ

ОТЛИЧЕН: Умение за създаване на цялостен, логически последователен текст, адекватен на поставения в заглавието проблем. Въведението ясно насочва към проблема и поставя темата. Ясно изразена, цялостна и точна теза. Подходящ подбор на художествени факти от творбата. Умение за смислово обвързване на композиционните и структурните елементи на ученическия текст. Логически последователно и целенасочено изведени аргументативни микротекстове (подтези), обосновани посредством убедителни, задълбочени разсъждения, подкрепени от литературния текст (цитати и/или преразказ с функция на илюстрация на аргумент) и изградени върху него. Показани знания и проявени умения за работа върху текстовите структури, структурните елементи на художествения текст и фигурите на езика.

Овладени основни правописни и пунктуационни норми. Незначителни пропуски в езиковата култура.

МНОГО ДОБЪР: Логически последователен и цялостен текст, адекватен на поставения в заглавието проблем. Тезата (частична или цялостна) вярно насочва към основните моменти, върху които се гради аргументацията. Целенасочен подбор на художествени факти. Умение за композиране и структуриране на ученическото съчинение. Верни, точни, значими, но недостатъчни разсъждения. Точно и вярно позоваване на литературния текст. Баланс между рационално и емоционално отношение към художествените факти. Познаване на литературната терминология, свързана с жанра, на текстовите структури и на структурните елементи на художествения текст. Стиливо уместен изказ. Отделни пропуски в правописа и пунктуацията.

ДОБЪР: Логически последователен текст, но липсва ясно заявена теза. Недостатъчно целенасочен и съобразен с поставената тема избор на художествени факти от творбата. Аргументите не са задълбочени и стойностни. Преразказът измества разсъжденията. Знанията върху текстовите структури и структурните елементи на художествения текст са крайно повърхностни. Не е използвана литературна терминология. Добра езикова култура и умение за графично оформяне на ученическия текст. Повторения, смислови неточности, стилово неуместни думи и изрази.

СРЕДЕН: Създаден е текст, който не е достатъчно подчинен на темата в заглавието. Не е изразена теза по поставения проблем. Съжденията са крайно повърхностни и/или не показват разбиране и вярна интерпретация на литературния текст. Няма наблюдения върху структурните елементи, художествените похвати и фигурите на езика. Неовладени книжовни норми. Груби правописни, пунктуационни и стилистични грешки.

СЛАБ: Не е създаден смислово единен и езиково свързан текст. Проявена е явна езикова некомпетентност.

Оценява се със Слаб 2 и в случаите, когато ученикът е:

- предал празен лист.
- написал текст, който няма пряко отношение към посочената задача.
- писал нечетливо до степен на неразбираемост.

Изготвила: Изпитна комисия

Елза Николаева

Еленка Николаева